

УДК 338.439

А. С. Бритвенко

ІНВЕСТИЦІЙНА ПОЛІТИКА ПІДПРИЄМСТВ У СФЕРІ ХАРЧОВОЇ ПРОМИСЛОВОСТІ

***Анотація.** У статті наведено основні аспекти орієнтації інвестиційної політики підприємств у сфері харчової промисловості України, проаналізовано сучасний стан галузі та тенденції її розвитку, здійснено оцінку основних економічних показників підприємств харчової промисловості та наведено завдання, вирішення яких дасть змогу покращити економічний стан країни в цілому.*

***Ключові слова:** харчова промисловість, інвестиції, експорт.*

***Summary.** The article describes the main aspects of the orientation of the investment policy of the enterprises in the food industry of Ukraine, analyses the current state of the industry and the tendencies of its development, the main economic indicators of enterprises of food industry and summarizes the tasks that will improve the economic condition of the country as a whole.*

***Key words:** food industry, investment, exports.*

Постановка проблеми. Харчова промисловість — найбільш інвестиційно приваблива галузь української промисловості, що характеризується швидкою окупністю інвестицій, базою сировини для виробництва харчової продукції та існуванням ринків збуту. Сфера харчової промисловості характеризується меншою залежністю від кон'юнктурних змін на зовнішніх ринках завдяки значній ємності внутрішнього ринку та низькій еластичності попиту на продовольчу продукцію, тому надходження інвестицій, зокрема на підприємства харчової промисловості, дасть змогу покращити інвестиційний клімат України. Щоб залучити інвестиції, перш за все необхідно від-

повідати критеріям, які могли би задовольнити інвесторів, при цьому підприємства харчової промисловості є кінцевою точкою вкладення коштів, адже інвесторам важливо вибрати правильну сферу, в яку вони могли б інвестувати кошти, і такою сферою безпосередньо є харчова промисловість.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Дослідженню проблем формування стратегії інвестування виробництва присвячені роботи багатьох відомих вчених. Значний внесок у вивчення й вирішення цих проблем зробили українські дослідники: О. І. Амоша, І. О. Бланк, В. М. Геєць, А. Ф. Гойко, М. С. Герасимчук, Б. В. Губський, І. І. Лукінов, Л. І. Нейкова, Б. Я. Панасюк,

© А. С. Бритвенко, 2015

А. А. Пересада, Д. М. Черваньов та ін. Ці проблеми знайшли висвітлення і в працях закордонних вчених: Д. Ф. Абелла, М. А. Бергмана, Р. С. Каплана, Г. Б. Клейнера, Д. П. Нортон, М. Е. Портера, А. Дж. Стрікланда, А. А. Томпсона, Ф. Шерера та ін.

Метою статті є аналіз показників динаміки капітальних інвестицій у харчову промисловість України.

Виклад основного матеріалу дослідження. Інвестиційна політика України є елементом інвестиційного процесу, основу якого в сучасних умовах становлять п'ять етапів:

1. Вибір інвестиційної політики.
2. Аналіз ринку цінних паперів.
3. Формування портфеля ланцюгових паперів.
4. Перегляд портфеля цінних паперів.
5. Оцінка ефективності портфеля цінних паперів.

Харчова промисловість є однією із найбільш інвестиційно привабливих галузей української промисловості, що пояснюється швидкою окупністю інвестицій, наявністю широкої бази аграрної сировини для виробництва харчової продукції, а також існуванням містких ринків збуту. Виробництва галузі характеризуються значно меншою порівняно з іншими галузями залежністю від кон'юнктурних змін на зовнішніх ринках завдяки значній ємності внутрішнього ринку та низькій еластичності попиту на продовольчу продукцію.

Аналіз показників динаміки капітальних інвестицій у харчову промисловість свідчить, що протягом 2010–2013 рр. до підприємств галузі надходило в середньому 14,1 % від загальних обсягів капітальних інвестицій у промисловість. Протягом 2010–2013 рр. відмічалася нестабільна динаміка цього показника (табл. 1).

Таблиця 1

Динаміка капітальних інвестицій у харчову промисловість

Показники	2011 р.	2012 р.	2013 р.	Відхилення 2013 р. до 2011 р., +; –
Капітальні інвестиції, млн. грн.	12254,6	13557,6	14454,1	+2199,5
Індекс капітальних інвестицій, %	137,3	96,6	112,8	-24,5
Довідково: капітальні інвестиції у промисловість, млн. грн.	89146,3	103472,6	101858,3	+12712,0

Джерело: Держстат України, 2013 р. — стат. бюл. Держстату «Капітальні інвестиції в Україні» за січень-грудень 2013 р.

Найбільші обсяги інвестицій надходять до виробництва олії та жирів, кондитерської галузі, виробництва молочних продуктів, пива, напоїв, а також м'ясних продуктів. Вказані підгалузі харчової промисловості розвиваються в умовах високої концентрації та домінування на ринку декількох великих компаній зі значними інвестиційними можливостями. Так, Україна стабільно утримує перше місце у світовому виробництві та експорті соняшникової олії, виробництво якої контролюється декількома великими агрохолдингами (Kernel Holding S. A., Suntrade Bunge Ukraine, Cargill Україна, промисловою групою «Креатив»); 70 % ринку кондитерської продукції контролюється сімома найбільшими виробниками, серед яких Рошен, Конті, АВК, Крафт Фудз Україна; у виробництві напоїв сегмент безалкогольної продукції контролюється декількома міжнародними ТНК — Coca-Cola, PepsiCo, Suntory Holdings Ltd, а також ПрАТ «КЗБН «Росинка» і ПАТ «Оболонь»; на ринку пива 95 % виробництва здійснюється чотирма найбільшими компаніями — ПАТ «САН Ін Бев Україна», ПАТ «Оболонь», Anadolu Efes Ukraine, ПАТ «Карлсберг Україна»; на ринку горілки домінує трійка найбільших виробників — ТОВ «Алкогольні традиції» (холдинг «Баядера»), Global Spirits Group, ГК «Олімп». Помірно концентрованими є ринки вина, м'ясної та молочної про-

дукції, проте й на них простежується тенденція до консолідації активів.

Основним джерелом інвестицій для підприємств харчової промисловості є власні кошти підприємств, частка яких у структурі фінансування капітальних інвестицій у 2011–2013 рр. в середньому становила 86 %. Частка кредитів у структурі капітальних інвестицій у харчову промисловість у 2011–2012 рр. становила у межах 10–13 %, у той час як частка коштів іноземних інвесторів не перевищувала 3,3 % (табл. 2) [1].

Згідно з проведеним дослідженням було виявлено, що Україна у 2012–2013 маркетинговому році поставила на зовнішні ринки 23 млн. тонн зернових.

Аналіз інвестиційної активності підприємств сфери харчової промисловості показав, що протягом останніх років кількість підприємств, що запроваджували інновації, зросла майже на 40 % [2]. Проаналізувавши причини, які стримують підприємства щодо запровадження інновацій, можна виокремити найвагоміші з них:

- недостатність коштів для інвестування;
- високі інвестиційні витрати на обладнання та заробітну плату працівникам підприємств;
- відсутність швидкої окупності вказаних витрат; труднощі, пов'язані із залученням наукового і кадрового потенціалу;
- пошук нових ідей тощо.

Динаміка капітальних інвестицій у харчову галузь за джерелами фінансування, млн. грн.

Показники	2012 р.	2013 р.	Відхилення 2013 р. до 2011 р., +; –
Разом, у т. ч. за рахунок:	13557,6	10849,8	–2707,8
коштів державного бюджету	14,1	0	–14,1
коштів місцевих бюджетів	86,6	422,1	335,5
власних коштів підприємств та організацій	11669,4	9457,6	–2211,8
кредитів банків та інших позик	1760,4	799,1	–961,3
коштів іноземних інвесторів	1,7	134,9	133,2

Джерело: складено за інформацією, наданою Держстатом України.

Європейська орієнтація інвестиційної політики підприємств у сфері харчової промисловості України знаходиться на досить високому рівні та є досить привабливою для іноземних інвесторів, що не тільки дасть змогу конкурувати на ринку світових товарів, а й значно збільшити прибутки підприємств харчової промисловості та стан харчової галузі країни в цілому. Але існують і вагомні перешкоди на шляху виходу харчової промисловості України в зону вільної торгівлі. Наведемо основні з них:

- нерозвинена інфраструктура;
- малорозвинена інформаційна система щодо ринку, обмежений доступ до інформації;
- невідповідність продукції українського виробництва стандартам ЄС.

Для стабілізації становища у ряді галузей харчової промисловості й залучення нових інвестицій у цю галузь необхідно:

- оновити матеріально-технічну базу;
- модернізувати виробництво;
- збільшити обсяги випуску конкурентоспроможної продукції й розширити її асортименти;
- активізувати роботу щодо залучення іноземних інвестицій та кредитів;
- продовжувати протекціоністську політику щодо вітчизняного товаровиробника;
- ввести регулювання ринків зерна, цукру, олії, алкогольних напоїв;
- відновити традиційні й освоїти нові зовнішні ринки збуту, зокрема, створити за кордоном постійно діючі представництва окремих областей, підприємств, регіонів [3].

Висновки з проведеного дослідження. Від ефективності інвестиційної політики залежить стан виробництва та рівень технічного оснащення основних фондів підприємств народного господарства, можливості структурної перебудови економіки, рішення соціальних та екологічних

проблем. Інвестиції є основою для розвитку підприємств харчової промисловості та економіки в цілому.

Враховуючи стан економічного потенціалу й обмежені внутрішні інвестиційні можливості впродовж всього періоду трансформації економіки, українська держава намагається створити сприятливі умови для розвитку інвестиційної сфери.

Отже, для збільшення інвестування в харчову промисловість потрібне вирішення таких проблем: комплексний і збалансований соціально-економічний розвиток; укладення економічно вигідних інвестиційних угод з вітчизняними та іноземними партнерами; пошуки інвесторів, як резидентів, так і нерезидентів; економічна інвентаризація земельних ресурсів і водних джерел для здійснення програми оздоровлення сільськогосподарських угідь і водопостачання; створення матеріально-технічної бази транспортування, зберігання й реалізації продукції сільського господарства; розвиток фермерства та інших форм приватного підприємництва на селі.

Література

1. Щодо розвитку інвестиційних процесів у харчовій промисловості України : аналітична записка [Електронний ресурс]. — Режим доступу : <http://www.niss.gov.ua/articles/1539>.
2. Пашнюк Л. О. Харчова промисловість України: стан, тенденції та перспективи розвитку [Електронний ресурс] / Л. О. Пашнюк // Економіка та управління підприємствами. — Режим доступу : <http://dspace.nbuv.gov.ua/bitstream/handle/123456789/48329/18-Pashniuk.pdf?sequence=1>.
3. Продовольчий комплекс України: функціонально-галузеві і територіальна структура [Електронний ресурс]. — Режим доступу : <http://ua.textreferat.com/referat-9218-8.html>.